

TA'LIM JARAYONIDA FANNI HAYOT BILAN BOG'LASH ORQALI TAHLIL QOBILIYATINI SHAKLLANTIRISH.

Matyusupova Sarvinoz Anvarovna

1-bosqich magistranti

Osiyo xalqaro universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida fanlarni real hayot bilan bog'lash orqali o'quvchilarda tahliliy fikrlash qobiliyatini shakllantirishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Fanni hayotiy vaziyatlar bilan integratsiyalash o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va yechim topish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil ekanligi asoslab beriladi. Maqolada muammoli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar va amaliy topshiriqlarning tahlil qobiliyatini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim jarayoni, fan va hayot integratsiyasi, tahlil qobiliyati, tanqidiy fikrlash, muammoli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning faqat nazariy bilimlarni egallashi emas, balki ushbu bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivoji, fan va texnologiyalarning jadal taraqqiyoti ta'lim oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Bu talablar orasida o'quvchilarning tahliliy fikrlash, muammolarni anglash va ularni mustaqil hal qilish kompetensiyalarini rivojlantirish muhim o'rin egallaydi. Shu bois, ta'lim jarayonida fanni hayot bilan bog'lash orqali

o'quvchilarning tahlil qobiliyatini shakllantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Asosiy qism

Fanni hayot bilan bog'lashning pedagogik ahamiyati

Fanni hayot bilan bog'lash ta'lim mazmunining amaliy yo'naltirilganligini ta'minlaydi. Bunday yondashuv o'quvchilarning o'rganilayotgan mavzuga bo'lgan qiziqishini oshiradi, bilimlarning mazmunini chuqurroq anglashga yordam beradi. Real hayotiy misollar, kundalik vaziyatlar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarda tahlil qilish, solishtirish va umumlashtirish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Fan va hayot integratsiyasi orqali o'quvchi bilimni tayyor shaklda emas, balki faol tahlil jarayonida o'zlashtiradi. Ta'lim jarayonida fan va hayot integratsiyasini samarali tashkil etish o'qituvchining kasbiy mahorati va pedagogik yondashuviga bevosita bog'liq. O'qituvchi dars jarayonida o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini inobatga olgan holda hayotiy misollarni tanlashi, muammoli vaziyatlarni yaratishi zarur. Bu holat o'quvchilarning faolligini oshirib, bilimlarni chuqur tahlil qilishga undaydi. O'qituvchining yo'naltiruvchi va motivatsion faoliyati o'quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va xulosa chiqarish ko'nikmalarining shakllanishiga xizmat qiladi.

Tahlil qobiliyatini shakllantirishda muammoli ta'limning o'rni

Muammoli ta'lim texnologiyalari o'quvchini fikrlashga undaydi. Hayotiy muammolar asosida yaratilgan topshiriqlar o'quvchilarning sabab-oqibat aloqalarini aniqlash, muammoni tahlil qilish va xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi. Muammoli vaziyatlar orqali o'quvchilar mustaqil qaror qabul qilishga o'rganadilar. Bu esa tahliliy fikrlashning asosiy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi.

Tahlil qobiliyatini shakllantirishda baholash va refleksiyaning ahamiyati

Ta'lim jarayonida baholash tizimi o'quvchining bilim darajasini aniqlash bilan birga, uning tahliliy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qilishi lozim. Fan va hayot integratsiyasi asosida tashkil etilgan darslarda reflektiv baholashdan foydalanish o'quvchilarning o'z faoliyatiga tanqidiy yondashishini ta'minlaydi. Refleksiya jarayonida o'quvchi o'z bilimlarini baholaydi, yo'l qo'yilgan xatolarni aniqlaydi va kelgusidagi faoliyatini rejalashtiradi. Bu esa tahlil qobiliyatining mustahkamlanishiga olib keladi.

Fan va hayot integratsiyasining ta'lim samaradorligiga ta'siri

Fan va hayot integratsiyasi asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning bilimlarni chuqur va barqaror o'zlashtirishini ta'minlaydi. Hayotiy vaziyatlar bilan bog'langan bilimlar o'quvchi xotirasida uzoq vaqt saqlanib qoladi hamda ularni amaliyotda qo'llash imkoniyati kengayadi. Natijada o'quvchilarning tahliliy fikrlash darajasi oshadi, ta'lim samaradorligi kuchayadi va o'quvchilar hayotiy muammolarga tayyor shaxs sifatida shakllanadi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining tahlil qobiliyatini rivojlantirishdagi o'rni

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta'lim platformalari va innovatsion pedagogik texnologiyalar fan va hayot integratsiyasini ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Multimedia materiallar, virtual tajribalar va onlayn muammoli topshiriqlar o'quvchilarning tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borishiga, axborotni tahlil qilish va saralash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Interfaol metodlar va amaliy topshiriqlarning ahamiyati

Interfaol metodlar — munozara, keys-stadi, loyiha ishlari, rolli o'yinlar ta'lim jarayonida fan va hayot uyg'unligini ta'minlaydi. Ushbu metodlar o'quvchilarning

faol ishtirokini kuchaytirib, bilimlarni tahlil qilish va baholash imkonini beradi. Amaliy topshiriqlar orqali o'quvchilar nazariy bilimlarni real hayotiy holatlarga tatbiq etishni o'rganadilar, bu esa tahlil qobiliyatining shakllanishiga xizmat qiladi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida tahlil qobiliyatini rivojlantirish

Kompetensiyaviy yondashuv o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini hayotiy faoliyat bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan. Ushbu yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonida o'quvchi bilimni tahlil qilish, baholash va amaliyotda qo'llash kompetensiyalarini egallaydi. Fan va hayot integratsiyasi kompetensiyaviy yondashuvning samarali amalga oshirilishini ta'minlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim jarayonida fanni hayot bilan bog'lash o'quvchilarda tahliliy fikrlash qobiliyatini shakllantirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Fan va hayot integratsiyasi asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni tahlil qilishi va asosli xulosa chiqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Maqolada ko'rib chiqilgan muammoli ta'lim, interfaol metodlar, kompetensiyaviy yondashuv hamda reflektiv baholash usullari ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuvlar orqali o'quvchilarning nazariy bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatlari kengayadi. Shuningdek, o'qituvchining pedagogik mahorati va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan oqilona foydalanishi o'quvchilarda tahlil qobiliyatining barqaror shakllanishini ta'minlaydi. Natijada ta'lim jarayoni o'quvchilarni hayotiy muammolarni mustaqil hal eta oladigan, tanqidiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayev A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2021.

2. Karimov I. Zamonaviy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. – Toshkent, 2020.
3. Xodjayev B. Ta'limda muammoli o'qitish texnologiyalari. – Toshkent, 2019.
4. OECD. Innovative Learning Environments. – Paris, 2018.
5. Sayidahmedov N.S. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent : Fan va texnologiya, 2019.
6. UNESCO. Education for sustainable Development and Critical Thinking. – Paris, 2020.